

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.5.53](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.5.53)

УДК 614.2

*А. Д. Барзилович,
к. м. н., директор, МЦ КіндерКлінік, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-0330-5147*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВИХ МЕХАНІЗМІВ У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

*A. Barzylovych
PhD in Medical Sciences, Director, mc KinderKlinik, Kyiv*

POWER SUPPLY OF THE MARKET MECHANISMS AT THE SYSTEM OF THE HEALTH OF HEALTH'S UKRAINE

У статті висвітлено особливості державного регулювання розвитку ринкових механізмів у системі охорони здоров'я України. Розкрито вид та структуру механізмів державного управління в сфері охорони здоров'я: правові, адміністративні, економічні та юридичні. Представлено нормативно-правову базу системи охорони здоров'я України. Визначено умови функціонування ринку медичних послуг. Виокремлено, що механізм регулювання системи охорони здоров'я передбачає взаємодію всіх учасників ринку за допомогою інституцій та інструментів державного регулювання ринку медичних послуг. Сформовано методи державного регулювання ринкових механізмів у системі охорони здоров'я. Наведено статистику державних видатків на охорону здоров'я роках. Встановлено, що одним із дієвих принципів реформування системи охорони здоров'я є формування економічних відносин багатоукладної системи охорони здоров'я, тобто створення поряд із державним безоплатним сектором розвиненої приватної системи охорони здоров'я. Визначено сутність понять «приватна система охорони здоров'я», «приватна медична діяльність», «приватні медичні організації». Розглянуто галузеву структуру ринку приватних медичних послуг України. Згруповано топ-20 приватних медичних закладів за доходом у 2016 році. Виокремлено рекомендації, що запропоновані американським комітетом з питань якості в охороні здоров'я з метою вироблення стратегій підвищення якості медичного обслуговування в XXI ст. Виявлено основні проблеми та стримуючі фактори розвитку ринку приватної медицини в Україні. З'ясовано, що для розвитку конкурентного середовища на ринку медичних послуг органам державної влади було б доцільно провести комплексне оцінювання діяльності лікувально-профілактичних установ, за результатами якого можна було б визначити перелік медичних закладів, які могли б забезпечувати гарантії держави при наданні медичних послуг. В результаті запропоновано напрями як подальшого ефективного функціонування системи охорони здоров'я України, так і розвитку ринку приватних медичних послуг.

The article highlights the features of state regulation of market mechanisms in the health care system of Ukraine. The type and structure of public administration mechanisms in the field of health care are revealed: legal, administrative, economic and legal. The regulatory framework of the

health care system of Ukraine is presented. The conditions of functioning of the market of medical services are defined. It is emphasized that the mechanism of regulation of the health care system provides for the interaction of all market participants through institutions and instruments of state regulation of the medical services market. Methods of state regulation of market mechanisms in the health care system have been developed. Statistics of public expenditures on health care for years are given. It is established that one of the effective principles of health care reform is the formation of economic relations of a multifaceted health care system, ie the creation of a developed private health care system along with the public free sector. The essence of the concepts "private health care system", "private medical activity", "private medical organizations" is defined. The branch structure of the market of private medical services of Ukraine is considered. The top 20 private medical institutions are grouped by income in 2016. The recommendations proposed by the American Committee for Quality in Health Care in order to develop strategies to improve the quality of health care in the XXI century are highlighted. The main problems and restraining factors of the private medicine market development in Ukraine are revealed. It was found that for the development of a competitive environment in the market of medical services, public authorities would be appropriate to conduct a comprehensive assessment of treatment and prevention facilities, the results of which could determine the list of medical institutions that could provide state guarantees in providing medical services. As a result, directions for further effective functioning of the health care system of Ukraine and development of the market of private medical services are proposed.

Ключові слова: державне регулювання; охорона здоров'я; ринок; медична реформа; механізми; приватні медичні заклади.

Key words: state regulation; health protection; rinok; medical reform; mechanisms; private medical wages.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими актуальними завданнями. Для створення ефективної системи функціонування ринкових механізмів, важливим кроком є часткова реструктуризація національного інституту системи охорони здоров'я, що має бути спрямована на створення інфраструктури та забезпечення ресурсних та законодавчих підґрунть функціонування ринку медичних послуг на засадах вільної конкуренції, проте під контролем регуляторного впливу держави. Варто відзначити, що останнім часом виникає багато питань щодо того, як саме має виглядати ефективний механізм роботи медичного обслуговування та в яких напрямках необхідно рухатися для того щоб його реформувати необхідним чином. Саме тому на сьогодні в Україні особливої актуальності набуває проблема державного регулювання суспільних відносин у сфері охорони здоров'я. Причиною цього є не лише відсутність досконалих механізмів державного регулювання даною галуззю, а й недостатня кількість наукових досліджень, які б охоплювали весь спектр правовідносин у різних сферах діяльності приватної медичної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Недостатня комплексність наукових досліджень державного регулювання системою охорони здоров'я України, у тому числі причин і факторів, що детермінують рівень і структуру здоров'я суспільства у національному масштабі, призвела до негативних наслідків і веде до уповільнення темпів соціально-економічного розвитку країни.

У дослідженні проблем удосконалення механізмів державного управління у галузі, науково обґрунтованого та справедливого розподілу ресурсів між центром і регіонами, забезпечення економічного розвитку невиробничої сфери в умовах ринкових перетворень країни можна виокремити наукові праці таких авторів: С. Антонюка [4], О.В. Баєвої [5], Ю.В. Бережної [13], О.В. Бобришевої [6], В.К. Весельського [7], З.С. Гладуна [9], В.Д. Долота [10], Л.А. Дудки [10], О.А. Євтушенка [11], Ю.Б. Іванова [13], В.В. Ляховченка [10], В.М. Пашкова [15], О.В. Поживілової [16], Я.Ф. Радиш [4; 14], М.М. Шутова [22], Я.О. Янчак [24] та інших.

Метою статті є вивчення існуючих ринкових механізмів у системі охорони здоров'я України та аналіз розвитку ринку приватних медичних послуг.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні, враховуючи тривалу медичну реформу, можна стверджувати, що українська медична система знаходиться у процесі трансформаційних та інституціональних перетворень. Проаналізуємо більш детально зміни, що вже відбулися у національній системі охорони здоров'я за декілька минулих років та результати, на які чекають як учасники ринку медичних послуг, медична спільнота, так і все населення країни.

Стосовно прогнозів, 2020 рік, на думку багатьох експертів, має бути визначальним для медичної реформи за рахунок здійснення таких заходів:

- формування гарантованого пакета медичних послуг;
- збільшення заробітної плати для лікарів вторинної і третинної ланок;
- повноцінного запуску роботи ДП «Медичні закупівлі України» з метою покращення ресурсного забезпечення ринку медичних послуг.

Важливо зазначити, що здійснення даних заходів, враховуючи реформу децентралізації державної влади, окрім центральної виконавчої влади, залежатиме в тому числі від механізму реалізації цих заходів органами місцевого самоврядування. У прес-релізах та аналітичних звітах українських фахівців у сфері охорони здоров'я також зазначається, що значна роль у впровадженні заходів із удосконалення ресурсного забезпечення та регулювання діяльності учасників ринку медичних послуг буде відведена парламенту нового скликання [18].

Удосконалення системи охорони здоров'я – одна з основних умов успішної реалізації стратегії соціально-економічного розвитку будь-якої країни, а поліпшення здоров'я населення - найважливіша мета соціально-економічного розвитку. Це вимагає пильної уваги держави до розроблення механізмів реалізації конституційних гарантій громадян щодо охорони здоров'я і створення надійної системи захисту їх прав. Державне управління в сфері охорони здоров'я здійснюється правовими, адміністративними, економічними та юридичними механізмами. Правове регулювання галузі означає побудову чіткої системи правової вертикалі нормативно-правових документів і їх правозастосування. При цьому закони є вищим владним виразом волі суспільства, всі наступні підзаконні нормативно-правові акти видаються на їх основі та на виконання законів. Схематично нормативно-правова база системи охорони здоров'я України відображена на рисунку 1.

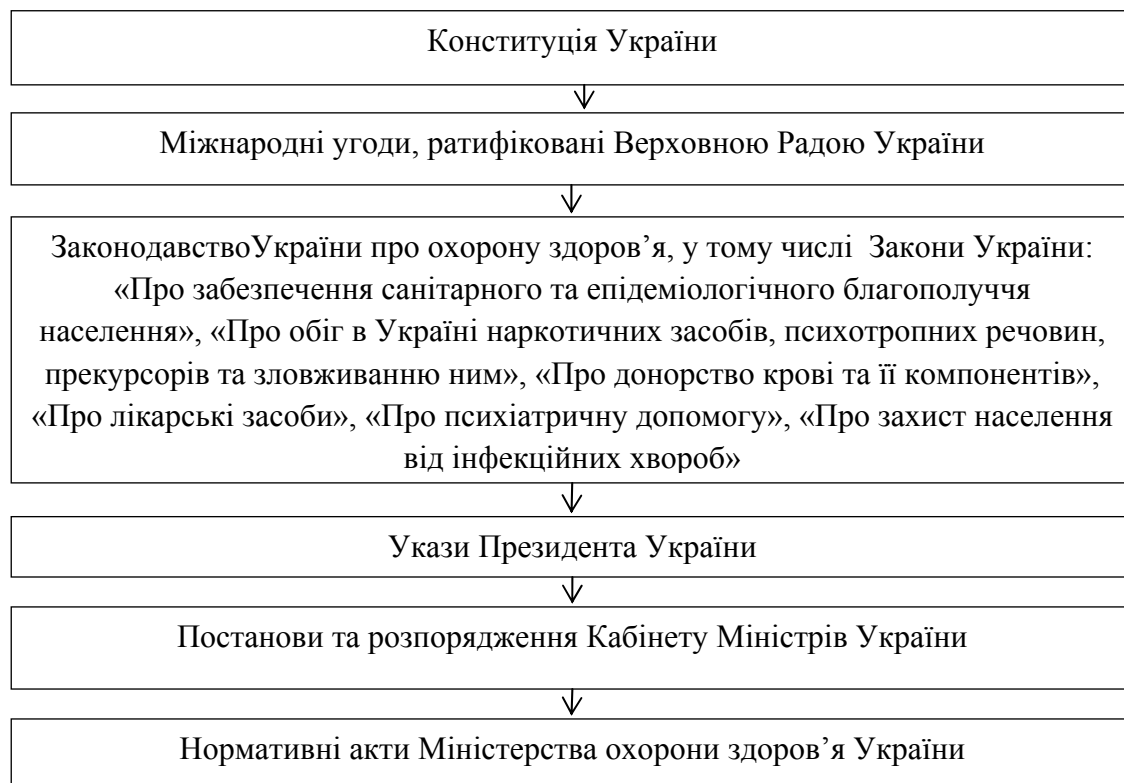

Рис. 1. Нормативно-правова база системи охорони здоров'я України

Джерело: складено автором на основі [16]

З метою ведення господарської діяльності з медичної практики окрім зазначених нормативно-правових документів ліцензіат повинен дотримуватись вимог Законів України «Про захист прав споживачів», «Про ліцензування видів господарської діяльності», а також постанови Кабінету Міністрів України від 15.07.1997 № 765 «Про затвердження Порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я» [1-3].

У сфері охорони здоров'я широко застосовуються адміністративні механізми регулювання діяльності закладів охорони здоров'я. При цьому, часто таке регулювання здійснюється всупереч інтересам самостійних суб'єктів права. Фактичними правилами для закладів охорони здоров'я є не стільки вимоги нормативно-правових актів, які регламентують цивільно-правові відносини засновника та закладу охорони здоров'я, скільки поточні вказівки вищих інстанцій, що нерідко суперечать установчим документам організацій охорони здоров'я. В умовах, коли у законах міститься велика кількість відправних норм, регульованих локальними правовими актами, має місце нехтування об'єктивним правом на користь управлінських директив. Ці проблеми також можна вирішити за допомогою розроблення та прийняття законів прямої дії, що мінімізують застосування підзаконних актів [12].

Погіршення якості медичних послуг та кризові явища в охороні здоров'я призвели до погіршення здоров'я населення, що зумовило необхідність активного державного втручання у функціонування ринку медичних послуг. Варто відмітити, що умовами функціонування ринку медичних послуг є такі:

- різноманітність форм власності і рівні можливості для виробників різних форм власності;
- наявність розвиненої ринкової інфраструктури;
- наявність державних регуляторів.

Ступінь державного втручання у процеси, що відбуваються на ринку медичних послуг, обґрунтована діючою моделлю системи охорони здоров'я. Ринкова модель охорони здоров'я, що базується на принципах вільної конкуренції властива переважно для нерегульованого ринку. Централізований ринок є керованим. На даному ринку відносини продавця (медичної установи) і покупця (пацієнта) знаходяться під контролем держави, що визначає їх дії у вигляді розпорядчих вказівок із приводу виробників медичних послуг, їх кількості, обсягу та ціни. Регульований ринок діє в умовах розвиненої ринкової економіки. В особі державних, регіональних, місцевих органів влади Україна встановлює загальні правила поведінки учасників ринку. Взаємодія між державою та іншими суб'єктами ринку здійснюється за допомогою договорів, угод, державних замовлень, контрактів, державних субсидій і дотацій. Щодо впливу на ринок споживач (пацієнт) має вирішальне слово. Такий ринок найбільш відповідає соціально-страховій системі охорони здоров'я, що поширена на території України [15].

Механізм регулювання системи охорони здоров'я передбачає взаємодію всіх учасників ринку за допомогою інституцій та інструментів державного регулювання ринку медичних послуг. Регулювання здійснюється на трьох рівнях: макро-, мезо- та мікрорівнях. Цілі, завдання, інститути та інструменти кожного рівня різні, але всі вони спрямовані на вирішення завдань, спільних для ринку медичних послуг [4, с. 149].

Методи державного регулювання ринкових механізмів у системі охорони здоров'я України класифікують за організаційно-інституційним критерієм. Їх можна розділити на такі групи: адміністративно-розпорядчі, економічного примусу і соціально-психологічні.

Жорстке розмежування адміністративно-розпорядчих, методів економічного примусу і соціально-психологічних методів не має сенсу, так як часом і адміністративні та економічні методи мають у собі риси і того й іншого. Наприклад, при використанні прямого контролю над цінами на медичні послуги і медичні препарати, держава створює для виробників особливий економічний режим, змушує їх переглядати номенклатуру медичних послуг, що надаються у лікувальному закладі, шукати нові джерела фінансування, інвестиції тощо. Однак, головна роль тієї чи іншої групи методів може характеризувати діючу економічну систему [5, с. 47; 10].

З 2015 року держава виділяє кошти на охорону здоров'я адміністративним одиницям, використовуючи механізм субвенцій. Урядом профінансовано основну частину медичних послуг шляхом надання медичних субвенцій, що у період 2015-2019 років становили в середньому 77% від державних витрат на охорону здоров'я. Місцеві органи самоврядування фінансували решту за рахунок власних ресурсів (рисунк 2).

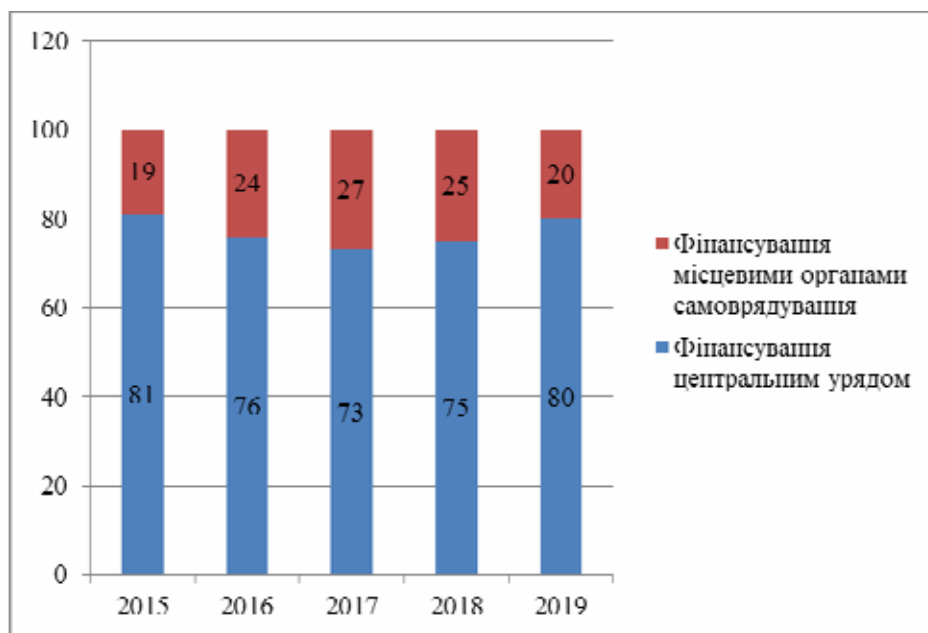

Рис. 2. Державні видатки на охорону здоров'я у 2015-2019 роках, %

Джерело: складено автором на основі [20]

Стратегія фінансування системи охорони здоров'я зафіксована у концептуальному документі, затвердженому Кабінетом Міністрів України. У жовтні 2017 року парламентом ухвалений новий Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» та пакет відповідних підзаконних

нормативно-правових актів. На їх основі відбувається регулювання фінансування системи охорони здоров'я. Зазначеним пакетом документів створено міцну правову та політичну основу для впровадження нових механізмів фінансування охорони здоров'я.

Одним із дієвих принципів реформування системи охорони здоров'я є формування економічних відносин багатоукладної системи охорони здоров'я, тобто створення поряд із державним безоплатним сектором розвиненої приватної системи охорони здоров'я. Варто відмітити, що на сьогодні в Україні фактично вже існують ці два сектори охорони здоров'я — державний, фінансування якого здійснюється за рахунок державного та місцевого бюджетів, та недержавний, що має позабюджетні джерела фінансування.

З точки зору науковців Н.Б. Мезенцевої, Л.О. Буравльова та Я.Ф. Радиша, під приватною системою охорони здоров'я варто розуміти сукупність об'єктів охорони здоров'я, що здійснюють приватну медичну діяльність. А під приватною медичною діяльністю — діяльність із надання медичної допомоги, що здійснюється суб'єктами приватної системи охорони здоров'я. Приватні медичні організації — це комерційні та некомерційні організації, майно яких перебуває в приватній та інших, окрім державної, формах власності. У статутах таких організацій зазначено, що медична діяльність є для них основною [14].

Ми погоджуємось із висновками вченого М.М. Шутова про те, що державне управління охороною здоров'я повинно бути наближене до населення з передачею частин своїх повноважень регіонами. Але узгодження між попитом населення на медичну допомогу і пропозиціями охорони здоров'я повинно відбуватися централізовано. Іншими словами, для організації ринкових механізмів у системі регіональної охорони здоров'я необхідно створення ринку громадського здоров'я на державному рівні [22].

Тому, у зв'язку із розвитком ринкових механізмів, з однієї сторони та обмеженого бюджетного фінансування охорони здоров'я — з іншої, виникає приватна підприємницька діяльність у галузі надання медичних послуг населенню. В результаті, утворення підприємницької діяльності призвело до формування медичних центрів, асоціацій, фірм, кабінетів, які базуються на приватній власності [9; 11].

На сьогодні в Україні створені сприятливі умови для розвитку приватного сектора у сфері охорони здоров'я та виокремлення основ справедливої конкуренції між медичними закладами. Необхідно звернути увагу на те, що вітчизняна приватна медицина, що налічує біля 50 тис. закладів, у тому числі з приватною практикою, все більше намагається закріпитися в нових умовах на ринку медичних послуг України. У галузевій структурі ринку приватних медичних послуг поступово збільшується частка лікарень і діагностичних центрів (рисунок 3).

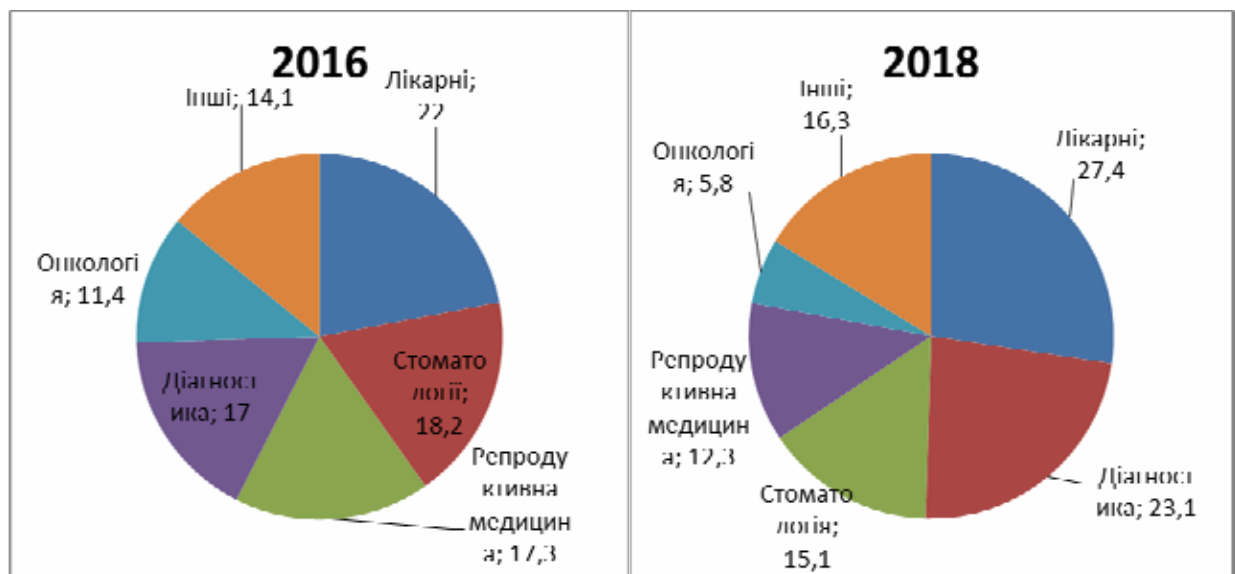

Рис. 3. Структура ринку приватних медичних послуг в Україні у 2016 та 2018 роках, %

Джерело: складено автором на основі [6; 10; 17; 25]

Порівняльний аналіз структури ринку приватних медичних послуг у 2016 та 2018 роках (рисунок 4) показує, що частка лікарень у структурі ринку приватних медичних послуг у 2018 році збільшилась на 5,4% і становила 27,4%. Частка діагностичних центрів також збільшилась на 6,1% і склала у 2018 році 23,1%. По таким групам, як: стоматологія, репродуктивна медицина, та онкологія відбувається щорічне скорочення закладів.

Так, якщо до недавнього часу 70% приватних установ мали штат до 20 співробітників, то сьогодні все більше з'являється багатофункціональних великих клінік і медцентрів. Це свідчить про підвищення обсягу інвестицій в цю сферу бізнесу. Суттєве зростання приватної медицини відбулося у столиці та найбільш урбанізованих регіонах України [17].

За роки роботи приватних медичних закладів деякі з них стали очевидними «передовиками» ринку. Їхні прибутки вимірюються десятками, а то й сотнями мільйонів гривень. Топ-20 приватних медичних закладів за доходом у 2016 році представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.
Топ-20 приватних медичних закладів за доходом у 2016 році

Назва медичного закладу	Дохід, грн
ТОВ «Сінево Україна» та ТОВ «Сінево Схід»	950 млн – 1 млрд
ТОВ «Медікс-рей Інтернешнл Груп»	350-400 млн
ТОВ «Медичний центр «Медікап»	250-300 млн
ТОВ «ІСІДА-IVF»	250-300 млн
ТОВ «МЛ «ДІЛА»	250-300 млн
ПрАТ «Миргородкурорт»	150-200 млн
ТОВ «НЕОМЕД 2007»	150-200 млн
ТОВ «Боріс»	150-200 млн
ТОВ «КАПИТАЛ»	150-200 млн
ТОВ «Клініка репродуктивної медицини «НАДІЯ»	100-150 млн
ТОВ «Незалежна лабораторія ІНВІТРО»	100-150 млн
ПП «Медичний центр «ІНТЕРСОНО»	100-150 млн
ТОВ «Медичний центр «Добробут-поліклініка»	100-150 млн
ТОВ «Дім медицини»	100-150 млн
ДП «Моршинкурорт»	95-100 млн
ТОВ «Медична клініка «ІННОВАЦІЯ»	90-95 млн
ТОВ «Смартлаб»	85-90 млн
ПрАТ «Трускавецькурорт»	80-85 млн
ПП «Клініка Медіком»	80-85 млн
ТОВ «Медичний центр святої Параскеви»	80-85 млн

Джерело: складено автором на основі [7; 12; 19; 27]

Як видно з таблиці 1, беззаперечним лідером за вказаним показником є ТОВ «Сінево Україна», дохід якого за 2016 рік перевищив 800 млн грн. Причому ця компанія є засновником ТОВ «Сінево Схід», яка за той же рік отримала 150-200 млн. грн. доходу. Також до першої трійки потрапили компанії ТОВ «Медікс-рей Інтернешнл Груп» (Лікарня ізраїльської онкології «LISOD») та ТОВ «Медичний центр «Медікап» (Медичний центр «INTO-SANA»).

З нашої точки зору, для лікарів як приватних так і державних медичних закладів України є надзвичайно корисною інформація, що представлена на рисунку 4. Вона враховує рекомендації, що запропоновані американським комітетом з питань якості в охороні здоров'я з метою вироблення стратегій підвищення якості медичного обслуговування в ХХІ ст.

Рис. 4. Правила для систем охорони здоров'я XXI ст.

Джерело: складено автором на основі [8; 23; 24; 26]

За результатами дослідження агентства «Кредит-Рейтинг», виявлено такі основні проблеми, а також стримуючі фактори розвитку ринку приватної медицини в Україні [21]:

1. Негативний вплив на галузь фінансово-економічної кризи. До початку економічної кризи, відбувалося стабільне щорічне зростання (25-30%) ринку приватної медицини в Україні. Даний показник найбільш чутливий до зміни купівельної спроможності, а також рівня реальних доходів населення. Багатьма підприємствами було вирішено скоротити витрати на соціальні програми персоналу, що призвело до зменшення страхових надходжень і, як наслідок, зниження обсягів послуг, наданих приватними медичними клініками. Після стабілізації економічної ситуації в Україні, активізації програм кредитування підприємств комерційними банками, рейтингове агентство очікує позитивної динаміки розвитку ринку приватних медичних послуг.

2. Відсутність юридичного оформлення державного регулювання розвитку приватної медицини та необхідної нормативно-правової бази для функціонування й адаптації до вимог світових стандартів із надання приватних медичних послуг; наявність ускладненої системи акредитації й одержання дозвільної документації для приватних медичних установ.

3. Метою подальшого ефективного функціонування системи охорони здоров'я України та розвитку ринку приватних медичних послуг необхідно:

- створення на мезоекономічному та мікроекономічному рівнях регулювання ринку медичних послуг фондів ендаументу (цільового капіталу), що дозволить підвищити доступність медичних послуг, особливо в рамках високотехнологічної медичної допомоги для населення з низьким і середнім рівнем доходу. В європейських країнах цей фінансовий інструмент реалізовується досить ефективно, практично у всіх галузях соціальної сфери. Особливо поширені ендаумент-фонди в галузі освіти і культури. У західній науковій літературі ендаумент – це вклад або внесок, що перераховується на користь некомерційної організації на чітко визначених умовах. Таким цільовим внеском можуть бути пожертвування, або спеціально зібраний цільовий

внесок, що може доповнюватися і власними засобами медичної організації. Особливістю ендаументу є те, що формується він протягом довгих років і використовується тільки за цільовим призначенням;

- надання пільгових кредитів медичним установам, які здійснюють свою діяльність із використанням високотехнологічного обладнання, а також надання науковим і науково-дослідним колективам, створеним на базі медичного закладу, грантів на розроблення нових методик лікування особливо небезпечних захворювань;

- зниження масштабності державних лікувальних установ і створення умов для приватного сектора для розвитку мережі закладів, які були активно включені до системи обов'язкового і добровільного медичного страхування. Розгляд можливості акціонування і приватизації муніципальних медичних установ із наданням їм пільгових кредитів на 3-5 років.

- необхідність поєднання державного регулювання і саморегулювання ринку медичних послуг. Державне регулювання ринку медичних послуг здійснюється за допомогою методів та інструментів регулювання на трьох рівнях управління. Саморегулювання має здійснюватися за допомогою створення саморегулювальних організацій, яким у подальшому можна буде делегувати деякі державні функції.

Для розвитку конкурентного середовища на ринку медичних послуг органам державної влади було б доцільно провести комплексне оцінювання діяльності лікувально-профілактичних установ, за результатами якого можна було б визначити перелік медичних закладів, які могли б забезпечувати гарантії держави при наданні медичних послуг. Система державних гарантій повинна охоплювати медичні установи різних форм власності, що дозволить підвищити доступність і якість медичних послуг.

Висновки і пропозиції. Таким чином, сьогодні, одним із найголовніших завдань в умовах обмежених фінансових ресурсів важливим є ефективне використання наявних ресурсів. Окрім того, враховуючи тривалу відсутність системних змін в національній системі охорони здоров'я та медичного обслуговування актуалізується потреба провадити заходи в рамках медичної реформи одночасно. Наприклад, це стосується питань, пов'язаних із заходами з профілактики інфекційних захворювань, покращення санітарно-епідеміологічного контролю медичних закладів, невідкладної екстреної медичної допомоги тощо.

Одним із головних завдань ДП «Медичні закупівлі України» є забезпечення прямої участі компаній-нерезидентів у закупівлях лікарських препаратів, що призведе до зростання конкуренції на національному ринку, провадження стратегій довгострокового планування закупівель, розширення доступу пацієнтів до нових методів лікування тощо.

Сьогодні держава переходить на фінансову модель, спрямовану на максимально ефективне використання наявних коштів, залучення додаткового фінансування законними методами, обминаючи неформальні платежі. При цьому, державні агенції охорони здоров'я мають досить інтенсивно працювати з органами місцевої влади, з метою забезпечення рівня відповідальності в регіоні, зокрема за систему медичного обслуговування.

Можливість розвитку ринку приватних послуг критично залежить від утворення певних фінансових інструментів регулювання, реструктурування державного сектору з урахуванням функціонального навантаження, прширення інституції саморегулювання.

Список використаної літератури.

1. Закон України «Про захист прав споживачів» № 1023-XII від 12.05.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 18.03.2020).
2. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» № 222-VIII від 2.03.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (дата звернення: 18.03.2020).
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 765 від 15.07.1997 «Про затвердження Порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-97-%D0%BF> (дата звернення: 18.03.2020).
4. Антонюк С., Радиш Я. Державне регулювання розвитку приватного сектора в охороні здоров'я України (на прикладі надання населенню стоматологічної допомоги). *Вісник НАДУ*. 2005. № 2. С. 147–152.
5. Баєва О.В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 640 с.
6. Бобришева О.В. Ефективний розвиток та функціонування ринку медичних послуг в умовах глобалізації економіки та інтеграційних процесів в охороні здоров'я. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2014. Вип. 8 (2). С. 12–18.
7. Весельський В. Вітчизняна охорона здоров'я зробить відчутний крок у своєму розвитку: доповідь на підсумковій колегії МОЗ України. *Ваше здоров'я*. 2006. № 16 (843). С. 2.
8. Волкова А.С., Анакшин В.В., Камчатный Г.И. Организационно-правовые основы частной стоматологической деятельности. Харьков: Курсор, 2003. 400 с.
9. Гладун З.С. Концептуальні засади державного-правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я населення. *Медичне право України: проблеми становлення та розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 2007. С. 73-79.
10. Долот В.Д., Дудка Л.А., Ляховченко В.В. Державне регулювання керованої медичної допомоги (за матеріалами літературних джерел). *Економіка та держава*. 2012. № 4. С. 110-112.
11. Євтушенко О.А. Механізми державного управління ціноутворенням в охороні здоров'я : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Донецький держ. університету управління. Донецьк, 2006. 22 с.

12. Задихайло Д. Держава та економічне ринкове середовище: господарсько-правовий аспект. *Вісник Академії правових наук України*. 2005. №3(42). С. 149–161.
13. Іванов Ю.Б., Бережна Ю.В. Інструментарій державного регулювання сфери охорони здоров'я в Україні. *Економіка і регіон*. 2014. №4 (47). С. 101-106.
14. Мезенцева Н.Б., Буравльов Л.О., Радиш Я.Ф. Правове регулювання приватного сектора в охороні здоров'я України: стан і перспективи розвитку. *Медицне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення): матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 2008. URL: http://medicallaw.org.ua/uploads/media/02_179_01.pdf (дата звернення: 18.03.2020).
15. Пашков В.М. Правове регулювання обігу лікарських засобів. К.: МОПІОН, 2004. 160 с.
16. Поживілова О.В. Функціонування приватних закладів у сфері охорони здоров'я. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/11povsoz.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/11povsoz.pdf) (дата звернення: 19.03.2020).
17. Реформа стирає кордони: за результатами аналізу ринку приватних медичних послуг в Україні. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/reforma-stiraet-granicy-po-rezultatam-analiza-rynka-chastnyh-medicinskih-uslug-v-ukraine> (дата звернення: 19.03.2020).
18. Солдатенко О. Реімбурсація як один із видів фінансування видатків на охорону здоров'я. *Віче*. 2010. № 8. С. 18–19.
19. ТОП приватних медичних закладів України. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/kupliu-zdorovia-top-pryvatnykh-medychnykh-zakladiv-ukrayiny/> (дата звернення: 19.03.2020).
20. Україна: огляд реформи фінансування системи охорони здоров'я 2016–2019. Спільний звіт ВООЗ та Світового банку. URL: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0018/425340/WHO-WB-Joint-Report_UKR_Full-report_Web.pdf?ua=1 (дата звернення: 20.03.2020).
21. Характеристика ринку приватної медицини України. URL: <http://www.credit-rating.ua/ua/analytics/analytical-articles/12899/> (дата звернення: 19.03.2020).
22. Шутов М.М. Організаційно-економічний механізм розвитку системи охорони здоров'я у регіоні: автореф. ... дис. д.е.н.: Інститут економіко-правових досліджень НАН України. Донецьк, 2004. 31 с.
23. Які послуги, обстеження та аналізи для профілактики та лікування серцево-судинних захворювань можна отримати безоплатно? URL: <https://nszu.gov.ua/> (дата звернення: 18.03.2020).
24. Янчак Я. Ефективний розвиток та функціонування ринку медичних послуг в умовах глобалізації та інтеграційних процесів в охороні здоров'я. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. № 876. С. 227–235.
25. Government regulation of private health insurance. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4441071/> (дата звернення: 19.03.2020).
26. There Is Never A 'Free Market' In Health Care. URL: <https://www.forbes.com/sites/chrisladd/2017/03/07/there-is-never-a-free-market-in-health-care/#3fe984b11147> (дата звернення: 18.03.2020).
27. Nkengafac Motaze Government regulation of private health insurance Available in Cochrane database of systematic reviews. URL: https://www.researchgate.net/publication/275039838_Government_regulation_of_private_health_insurance (дата звернення: 19.03.2020)

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On Consumer Protection", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (Accessed 18 March 2020).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On Licensing of Economic Activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (Accessed 18 March 2020).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (1997), Resolution "On Approval of the Procedure of State Accreditation of the Health Care Institution", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-97-%D0%BF> (Accessed 18 March 2020).
4. Antoniuk, S. and Radysh, Ya. (2005), "State regulation of private sector development in health care of Ukraine (on the example of rendering dental care to the population)", *Visnyk NADU*, vol. 2, pp. 147–152.
5. Baieva, O.V. (2008), *Menedzhment u haluzi okhorony zdorovia* [Healthcare Management], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
6. Bobrysheva, O.V. (2014), "Effective development and functioning of the health care market in the context of globalization of the economy and integration processes in health care", *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu*, vol. 8 (2), pp. 12–18.
7. Veselskyi, V. (2006), "Domestic health care will make a significant step in its development: a report at the final board of the Ministry of Health of Ukraine", *Vashe zdorovia*, vol.16 (843), p. 2.
8. Volkova, A.S. Anakshyn, V.V. and Kamchatnyi, H.Y. (2003), *Orhanyzatsyonno pravovye osnovy chastnoi stomatolohycheskoi deiatelnosti* [Organizational and legal bases of private dental activity], Kursor, Kharkiv, Ukraine.
9. Hladun, Z.S. (2007), "Conceptual principles of state-legal regulation of relations in the field of public health", *Medychnе pravo Ukrainy: problemy stanovlennia ta rozvytku: materialy I Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Medical law of Ukraine: problems of formation and development: materials of the First All-Ukrainian

scientific-practical conference Conference Proceedings of the All-Ukrainian Conference], L'viv, Ukraine, 19-20 april, pp. 73-79.

10. Dolot, V.D. Dudka, L.A. and Liakhovchenko, V.V. (2012), "State regulation of managed medical care (based on literature sources)", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 110-112.

11. Ievtushenko, O.A. (2006), "Mechanisms of public health pricing management", Ph.D. Thesis, Public Administration, Donetsk State University of Management, Donetsk, Ukraine.

12. Zadykhailo, D. (2005), "State and economic market environment: economic and legal aspect", *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*, vol. 3(42), pp. 149-161.

13. Ivanov, Yu.B. and Berezhna, Yu.V. (2014), "State Health Regulatory Toolkit in Ukraine", *Ekonomika i rehion*, vol. 4 (47), pp.101-106.

14. Miezienseva, N.B., Buravlov, L.O. and Radysh, Ya.F. (2008), "Legal regulation of the private sector in health care in Ukraine: the state and prospects of development", *Medychne pravo Ukrainy: pravoviy status patsientiv v Ukraini ta yoho zakonodavche zabezpechennia (henezys, rozvytok, problemy i perspektyvy vdoskonalennia): materialy II Vseukrains'koi naukovy praktychnoi konferentsii* [Medical law of Ukraine: legal status of patients in Ukraine and its legislative support (genesis, development, problems and prospects for improvement): materials of the II All-Ukrainian scientific-practical conference], Ukraine, available at: http://medicallaw.org.ua/uploads/media/02_179_01.pdf (Accessed 18 March 2020).

15. Pashkov, V.M. (2004), *Pravove rehuliuвання obihu likarskykh zasobiv* [Legal regulation of the circulation of medicines], MORION, Kyiv, Ukraine.

16. Pozhyvilova, O.V. (2011), "Functioning of private healthcare institutions", available at: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/11povsoz.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/11povsoz.pdf) (Accessed 19 March 2020).

17. Pro-Consulting (2019), "The reform is blurring the lines: the results of the analysis of the private healthcare market in Ukraine", available at: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/reforma-stiraet-granicy-porzultatam-analiza-rynka-chastnyh-medicinskih-uslug-v-ukraine> (Accessed 19 March 2020).

18. Soldatenko, O. (2010), "Reimbursement as a type of financing of health care expenditures", *Viche*, vol. 8, pp. 18-19.

19. YouControl (2018), "TOP Private Medical Institutions of Ukraine", available at: <https://youcontrol.com.ua/data-research/kupliu-zdorovia-top-pryvatnykh-medychnykh-zakladiv-ukrayiny/> (Accessed 19 March 2020).

20. WHO (2019), "Ukraine: health care financing reform review 2016-2019. Joint WHO and World Bank report", available at: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0018/425340/WHO-WB-Joint-Report_UKR_Full-report_Web.pdf?ua=1 (Accessed 20 March 2020).

21. Chornorotov, O. (2010), "Characteristics of the Ukrainian private medicine market", available at: <http://www.credit-rating.ua/ua/analytics/analytical-articles/12899/> (Accessed 19 March 2020).

22. Shutov, M.M. (2004), "Organizational and economical mechanism of health system development in the region", Ph.D. Thesis, economy, Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, Donetsk, Ukraine.

23. National Health Service of Ukraine (2020), "What services, examinations and tests for the prevention and treatment of cardiovascular disease are available free of charge?", available at: <https://nszu.gov.ua/> (Accessed 18 March 2020).

24. Ianchak, Ya. (2017), "Effective development and functioning of the health care market in the context of globalization and integration processes in health care", *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*, vol. 876, pp. 227-235.

25. National Center for Biotechnology Information (2015), "Government regulation of private health insurance", available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4441071/> (Accessed 19 March 2020).

26. Ladd, C. (2017), "There Is Never A 'Free Market In Health Care'", available at: <https://www.forbes.com/sites/chrisladd/2017/03/07/there-is-never-a-free-market-in-health-care/#3fe984b11147> (Accessed 18 March 2020).

27. Motaze, N. Che Chi, P. Ongolo-Zogo, P. and Ndongo, J. S. (2015), "Government regulation of private health insurance", Cochrane database of systematic reviews, available at: https://www.researchgate.net/publication/275039838_Government_regulation_of_private_health_insurance (Accessed 19 March 2020).

Стаття надійшла до редакції 30.04.2020 р.